Innspill omstillingskommisjonen

Greenpeace, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og WWF Verdens naturfond takker for muligheten til å komme med innspill til omstillingskommisjonen.

Kommisjonen er satt ned på et tidspunkt hvor både Norge og verden står ved et veiskille. Den nyeste rapporten fra FNs miljøprogram UNEP viser at verden med dagens politikk er på vei mot rundt 2,6 graders oppvarming[1]. Rapporten slår samtidig fast at konsekvensene av hver tidels grad oppvarming er betydelige, og at omfanget av en overskridelse av 1,5-gradersmålet fortsatt kan begrenses dersom land handler raskt nok. Dette er en brutal påminnelse om alvoret i klimakrisen, og en tydelig beskjed om at politiske valg de neste årene fortsatt er helt avgjørende.

For Norge gir dette klimavitenskapelige alvoret en særlig forpliktelse. Vi er verdens ellevte største eksportør av olje og gass, og Europas største olje- og gassprodusent. I 2025 eksporterte Norge olje og gass som førte til utslipp på i overkant av 500 millioner tonn CO_2 – om lag elleve ganger så mye som våre nasjonale utslipp. Anslag viser at hvert megatonn CO_2-utslipp etter 2020 vil føre til 225 for tidlige heterelaterte dødsfall globalt frem mot år 2100[2]. Det betyr at utslippene fra Norges olje- og gasseksport i 2025 vil føre til 112 500 for tidlige dødsfall knyttet til hetebølger alene. Historisk har norsk olje- og gassutvinning bidratt til over 21 milliarder tonn CO_2-utslipp globalt. Norge har både et stort ansvar og et stort handlingsrom til å vise hvordan en planlagt omstilling fra fossil energi kan gjennomføres.

Omstillingskommisjonens mandat legger til grunn at norsk sokkel går inn i en fase med avtakende olje- og gassproduksjon, samtidig som Europa øker andelen fornybar energi og reduserer sin avhengighet av fossil energi. Kommisjonens oppgave er derfor ikke å vurdere om omstillingen kommer, men hvordan Norge best kan møte den.

Vår hovedanbefaling er at kommisjonen må anbefale stans i ny olje- og gassleting, foreslå en plan for sluttfasen av norsk petroleumsvirksomhet i tråd med Klimautvalget 2050 sine anbefalinger, og sikre konkrete tiltak som gjør omstillingen rettferdig for arbeidstakere og lokalsamfunn. Regjeringens strategi om fortsatt leting er i direkte motsetning til den omstillingen av norsk økonomi som kommisjonen er satt til å planlegge.

---

[1] United Nations Environment Programme (UNEP), *Limiting Overshoot: Navigating Exceedance of 1.5°C and Pathways Towards Return* (2026)

[2] R. Daniel Bressler, "The Mortality Cost of Carbon" Nature Communications 12, no. 1 (2021): 4467, https://doi.org/10.1038/s41467-021-24487-w

Verden beveger seg bort fra fossil energi

Noe grunnleggende har endret seg i internasjonal klimapolitikk de siste årene. På klimaforhandlingene COP28 i Dubai fikk man for første gang et vedtak om at verden trenger å "transition away from fossil fuels". Våren 2026 tok verdenssamfunnet neste steg da 57 land møttes i Santa Marta i Colombia under verdens første internasjonale konferanse viet til utfasing av fossil energi. Det avgjørende med Santa Marta var ikke bare at konferansen fant sted, men at den flyttet den internasjonale samtalen fra om fossil energi skal fases ut til hvordan det skal gjennomføres. Konferansen markerte et politisk skille der land nå diskuterer tilbudssidepolitikk, og ikke bare forbruk og etterspørsel.

Konferansen etablerte en ny internasjonal prosess med en oppfølgingskonferanse i 2027, et vitenskapelig panel og tre arbeidsstrømmer som skal utvikle konkrete løsninger for nasjonale utfasingsplaner, økonomisk omstilling og nye internasjonale instrumenter for å håndtere den globale energiomstillingen. Utfasing av fossil energi er dermed i ferd med å bli en del av den praktiske og geopolitiske agendaen, ikke bare et fremtidig klimapolitisk mål. Norge deltar som ett av få store produsentland, og Norges valg blir derfor lagt merke til. Når verden bygger de internasjonale rammene for utfasing av fossil energi, må Norge velge om vi vil bidra til å forme omstillingen eller bli stående igjen mens andre setter retningen.

Denne utviklingen handler om langt mer enn utslippsreduksjoner. Krig, energikriser og geopolitisk uro har gjort fossil avhengighet til et sikkerhetspolitisk spørsmål. Stadig flere land forsøker å redusere denne sårbarheten ved å bygge opp nasjonale, fornybare energiressurser og redusere behovet for importert kull, olje og gass. Det viser at en vellykket omstilling krever politikk både på etterspørsels- og tilbudssiden. For et land som Norge, som er en av verdens største eksportører av olje og gass, betyr det at omstillingspolitikken ikke kan stoppe ved utslippskutt hjemme. Den må også omfatte hvordan vi forholder oss til framtiden for norsk petroleumsvirksomhet.

Omstillingskommisjonens mandat peker selv på at internasjonale utviklingstrekk og geopolitisk usikkerhet vil påvirke norsk økonomis omstillingsevne. Den internasjonale dreiningen mot utfasing av fossil energi må derfor behandles som et premiss for kommisjonens arbeid.

Europa reduserer forbruk og import

Den samme utviklingen ser vi i Europa, som er Norges viktigste eksportmarked. EU har vedtatt mål om 90 prosent utslippskutt innen 2040 og klimanøytralitet innen 2050, som vil redusere EUs gassetterspørsel med omtrent 70 prosent frem mot 2040. Den samme reduksjonen i EUs

etterspørsel av gass kommer frem i EUs plan for å doble elektrifiseringen av samfunnet mot 2040[3]. Dette er ikke bare klimapolitikk, men også industri-, energi- og markedspolitikk.

Europas energisystem bygges nå rundt en gradvis reduksjon i fossil energibruk. EUs energibyrå ACER peker på at Europa allerede rundt 2030 kan ha et betydelig overskudd av gass, selv etter at russisk gass fases ut[4]. Dette skjer flere år før ny norsk leteaktivitet realistisk sett ville kunne gi økt eksportkapasitet.

Utviklingen i EU er særlig viktig for Barentshavet. EU har i sin Arktis-strategi fra 2021 slått tydelig fast at de ønsker å jobbe for en juridisk bindende internasjonalt traktat mot produksjon av Arktisk olje og gass. Kommisjonen har bekreftet at EUs reviderte Arktis-strategi vil opprettholde ordlyden om å etablere en internasjonal juridisk bindende traktat som innfører et moratorium på olje- og gassaktiviteter i Arktis. Selv etter to store energikriser er ikke EU villig til å ofre sårbar natur i Arktis. Dette sender et svært tydelig signal om hvilken retning Europa, vårt største marked, beveger seg i. Ikke bare argumenterer Kommisjonen med behovet for å skåne det marine miljøet, men vektlegger at EU må redusere import av fossil brensel for å øke energisikkerheten ved å erstatte fossil med fornybar energi.

Vi kan heller ikke ignorere norsk gass' kunders sterke økonomiske motivasjon til å fase ut fossil energi. Siden utbruddet av krigen i Midtøsten har europeiske land betalt 90 milliarder euro ekstra utgifter til import av fossil energi. EU-kommisjonens president Ursula von der Leyen har nylig pekt på at EU-landene kan spare over 260 milliarder euro årlig ved å erstatte fossil energi med ikke-fossil energi[5].

Omstillingskommisjonens mandat understreker at EUs vedtatte klimamål skal legges til grunn når norsk konkurransekraft vurderes. En omstillingsstrategi som bygger på vedvarende høy etterspørsel etter norsk olje og gass, vil være dårlig risikostyring. Når markedet vårt beveger seg bort fra den eksporten vi bygger framtidige investeringer på, må norsk olje- og gasspolitikk endre retning.

Kommende produksjonsfall

[3] European Commission, "A plan to make Europe the first electro-continent", 17. juli 2026, https://commission.europa.eu/news-and-media/news/plan-make-europe-first-electro-continent-2026-07-17-0_en

[4] European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER), Analysis of the European LNG Market Developments: 2026 Monitoring Report.

[5] European Commission, "2026 State of the Union Address by President von der Leyen", 21. september 2026, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_26_1868

Sokkeldirektoratets ressursrapport 2026 viser at produksjonen på norsk sokkel ventes å holde seg relativt høy fram mot slutten av 2020-tallet, før den går inn i en tydelig nedgang[6]. Rapporten presenterer tre ulike utviklingsbaner fram mot 2050, med ulike forutsetninger om leting, investeringer og teknologi. Felles for alle scenariene er at produksjonen faller brått.

Dette gjør produksjonsfallet til et premiss for norsk politikk – ikke noe som kan letes bort. Historien på norsk sokkel understreker dette bildet. Hele 87 prosent av ressursene ble oppdaget mellom 1969 og 1999, mens bare 2 prosent er oppdaget de siste ti årene. Samtidig er det siden år 2000 boret over 700 letebrønner uten at nye store funn har endret hovedbildet. Særlig har letingen i Barentshavet, hvor Sokkeldirektoratet anslår at det største uoppdagede ressurspotensialet er, levert lite funn[7].

Likevel bygger dagens politikk fortsatt på at mer leting skal utsette nedgangen. Det er en strategi som blir stadig vanskeligere å forsvare, både i lys av klimavitenskap, utviklingen i markedet og utviklingen på sokkelen. Sokkeldirektoratet argumenterer selv i sin siste ressursrapport for at økt leting, raskere utbygginger og større investeringer kan bremse produksjonsfallet. Nettopp derfor er rapporten så bekymringsfull. Den viser at alternativet til en planlagt omstilling ikke bare er status quo, men stadig større investeringer og ressurser for å opprettholde et produksjonsnivå som uansett peker nedover.

Klimautvalget 2050 sin NOU-rapport er tydelig på at det ikke vil være mulig å legge til rette for fortsatt olje- og gassproduksjon på norsk sokkel dersom vi skal nå våre klimaforpliktelser. Utvalget anbefaler at regjeringen utarbeider en strategi for sluttfasen av norsk petroleumsvirksomhet, og begrunner dette med at Norge må redusere omfanget av petroleumsutvinningen mer enn det som ligger til grunn i dagens forventninger. Utvalgets utgangspunkt for en slik strategi er begrensninger på letevirksomheten og mer restriktive rammevilkår for ny og eksisterende produksjon.[8]

For omstillingskommisjonen må dette være et styringsspørsmål. Produksjonsfallet og nedgangen kommer uansett, og de neste årene må brukes til å planlegge for det.

Mer leting betyr mer risiko

Klimavitenskapen forteller oss at det ikke er rom for å bygge ut nye olje- og gassfelt dersom verden skal holde oppvarmingen nær 1,5 grader. Samtidig peker utviklingen på norsk sokkel og

---

[6] Sokkeldirektoratet, *Ressursrapport 2026*, https://www.sodir.no/aktuelt/publikasjoner/rapporter/ressursrapporter/ressursrapport-2026/

[7] WWF, 21 myter om norsk olje og gass (Oslo: WWF, 2025)

[8] Klima- og miljødepartementet, Omstilling til lavutslipp – veivalg for klimapolitikken mot 2050, NOU 2023: 25

i Europas energimarked i samme retning: Risikoen ved å fortsette letingen øker. Letestans er det første nødvendige grepet fordi nye felt binder Norge til produksjon langt etter 2050.

Nye olje- og gassfelt kommer ikke i produksjon neste år. Gjennomsnittlig går det rundt 11 år fra funn til produksjon på norsk sokkel, og 18,7 år i snitt for prosjekter i Barentshavet[9]. Deretter produserer feltene ofte i 20 til 40 år. Beslutninger om leting i dag handler derfor om produksjon langt etter 2050. Eksportkapasiteten på Melkøya er sprengt frem mot 2040, noe som betyr at transport av gass fra Barentshavet ikke vil være mulig før en eventuell risikabel investering i ny gassrørinfrastruktur til kontinentet. Slik transportinfrastruktur anses i dag ikke som lønnsomt, og svarer uansett ikke på det umiddelbare gassbehovet til EU i lys av priskrisen på fossil energi.

Dette gjør leting til mer enn et klimaspørsmål. Det handler om hvilke investeringer Norge velger å binde seg til i en verden der etterspørselen etter fossil energi er ventet å falle. Klimautvalget 2050 advarte mot denne type stiavhengighet. Jo flere prosjekter som settes i gang i dag, desto større blir presset for å holde produksjonen oppe i flere tiår framover, selv om markedene utvikler seg annerledes enn forutsatt.

Kommisjonens mandat ber eksplisitt om en vurdering av risikoen for ulønnsomme investeringer i petroleumssektoren. Denne muligheten må brukes fullt ut. Vi mener kommisjonen må utrede hvordan dagens rammevilkår påvirker Norges samlede omstillingsevne. Det gjelder blant annet hvordan petroleumsskattesystemet påvirker investeringsbeslutninger, tilgangen på kapital og konkurransekraften til nye næringer.

Petroleumsnæringens særordninger kan ikke behandles som et sidespor i kommisjonens arbeid. De er en del av kjernen i spørsmålet om hvordan norsk økonomi styres gjennom omstillingen. Dersom staten ønsker at kapital, kompetanse og investeringer gradvis skal finne veien til framtidens næringer, må også rammevilkårene vurderes i lys av dette.

En planlagt, rettferdig og grønn omstilling

Den største risikoen Norge står overfor er ikke at petroleumsaktiviteten vil falle. Den største risikoen er at den faller uten en plan.

Verden beveger seg bort fra fossil energi, Europas etterspørsel vil falle, og Sokkeldirektoratet selv legger til grunn et betydelig produksjonsfall de kommende årene. Nettopp derfor er rettferdig grønn omstilling ikke noe som kan vente til markedet gjør jobben. Jo tidligere Norge planlegger omstillingen, desto større blir muligheten til å skape nye arbeidsplasser før de gamle

[9] WWF, Arctic Gas: Too Little, Too Late (Oslo: WWF, 21. september 2026)

forsvinner, og til å sikre at mennesker og lokalsamfunn ikke blir stående igjen når økonomien endrer seg.

En planlagt omstilling er derfor også sosialpolitikk. Den handler om å gi arbeidstakere trygghet før endringene treffer, og om å sikre at omstillingen blir rettferdig for dem som har bygget opp verdiskapingen i berørte lokalsamfunn langs norskekysten. Et brått og uforberedt markedsstyrt fall i petroleumsaktiviteten vil kunne skape stor utrygghet og regionale forskjeller, særlig på steder der leverandørindustrien i dag utgjør selve hjørnesteinen i lokalsamfunnet. Viktig kompetanse kan gå tapt dersom bedrifter blir tvunget til å legge ned før nye markeder og oppdrag er på plass.

Samtidig viser rapporten Rettferdig, grønn omstilling at en overgang vekk fra olje og gass vil ha beskjedne konsekvenser for sysselsettingen i Norge på nasjonalt nivå[10]. Mange av dem som arbeider i petroleumsnæringen i dag vil gå av med pensjon i løpet av de kommende tiårene, samtidig som behovet for arbeidskraft i andre næringer forventes å øke. Dette underbygges av Perspektivmeldingen, som viser at Norge vil få flere eldre og færre barn frem mot 2060[11]. Derfor går vi snarere mot et stort underskudd på arbeidskraft i årene fremover.

Dette understrekes også av kompetansebehovsutvalget, som peker på at overgangen til et grønt lavutslippssamfunn vil kreve mye av den samme kompetansen som i dag er bundet opp i olje- og gassnæringen[12]. Arbeidere sitter på kompetanse som blir avgjørende i omstillingen. Men så lenge denne kapasiteten først og fremst brukes til å forlenge oljealderen, blir det vanskeligere å bygge opp de nye verdikjedene Norge trenger.

For at omstillingen skal bli mest mulig rettferdig, må tempoet i opptrapping av grønne næringer gå hånd i hånd med nedgangen i oljeindustrien. Det nytter ikke om arbeidsplassene som er relevante for oljearbeiderne, kommer flere år etter at dagens arbeidsplasser avvikles, eller langt borte fra der folk bor. Viktig kompetanse kan også gå tapt dersom disse bedriftene blir tvunget til å stenge på grunn av manglende nye oppdrag.

Staten må derfor legge til rette for en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, målrettet satsing på kystregioner, styrket videreutdanning og kompetanseløp, regionale omstillingsprogrammer og tiltak gjennom NAV og andre eksisterende velferdsordninger som gir mennesker reell trygghet gjennom omstillingen.

Det er samtidig helt sentralt at omstillingen må være grønn. Fremtidens økonomi kan ikke bygges ved å flytte dagens utslipp til nye sektorer, men ved å utvikle næringer som fungerer innenfor rammene av et lavutslippssamfunn med et mindre belastende fotavtrykk. Verdikjeder innen sirkulærøkonomi, energieffektivisering, grønn logistikk, klimatilpasning og fornybare

[10] Samfunnsøkonomisk analyse, Rettferdig grønn omstilling, Rapport nr. 4-2024
[11] Finansdepartementet, Perspektivmeldingen 2024, Meld. St. 31 (2023–2024)
[12] Kompetansebehovutvalget, Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet, 2023

løsninger vil være avgjørende for å skape varig verdiskaping i en økonomi som skal fungere innenfor naturens tålegrenser.

Omstillingskommisjonens mandat ber om en strategi som gjør norsk økonomi bedre rustet for en framtid med avtakende petroleumsaktivitet. En rettferdig og grønn omstilling er ikke et tillegg til denne strategien – den er selve forutsetningen for at den skal lykkes.

Konklusjon

Omstillingskommisjonen er opprettet fordi Norge står foran en historisk omstilling. Klimavitenskap viser at verden må akselerere utfasingen av fossil energi. Europa bygger et energisystem med mindre plass til olje og gass. Sokkeldirektoratets egne analyser viser at produksjonsfallet på norsk sokkel ikke lenger er en fjern framtid, men et premiss for utviklingen de neste årene.

Norge kan derfor ikke planlegge omstilling og samtidig fortsette å lete etter mer olje.

Vi oppfordrer kommisjonen til å anbefale stans i ny olje- og gassleting, en plan for sluttfasen av norsk petroleumsvirksomhet, en grundig gjennomgang av hvordan petroleumsnæringens rammevilkår påvirker Norges omstillingsevne samt ha rettferdig omstilling som et eksplisitt mål for norsk omstillingspolitikk.

Med vennlig hilsen,

Haldis Tjeldflaat Helle, leder i Greenpeace
Sigrid Hoddevik Losnegård, leder i Natur og Ungdom
Pernille Hansen, leder i Naturvernforbundet
Karoline Andaur, generalsekretær i WWF Verdens naturfond